

edge on political motives, actions and tactics of organised Swedish business. His work will no doubt be useful to a number of Swedish and foreign scholars, in particular those interested in the links between business and politics, ideological struggles, the arrival of neoliberalism to Nordic countries, as well as the operations of interest groups.

Helsingfors universitet

NIKLAS JENSEN-ERIKSEN

Ola Innset, *Markedsvendingen: Nyliberalismens historie i Norge* (Bergen: Fagbokforlaget 2020). 246 s.

Historikern Ola Innset har med *Markedsvendingen* producerat en koncis, välskriven och produktiv introduktion till "nyliberalismens historie i Norge". Föredömligt börjar han med den centrala frågan: vad betyder egentligen "nyliberalism"? Innset använder begreppet i två bemärkelser. Den ena är för en uttalad ideologi och rörelse, den nyliberala rörelsen. Den andra är nyliberalism som analytiskt begrepp, som beteckning för "ändringar i økonomisk politikk over hele verden i etterkant av 70-tallets økonomiske krise" (s. 12). Innsets bok handlar mindre om den i Norge ganska lilla rörelsen av politiskt aktiva nyliberaler, mer om övergripande ekonomiska och politiska förändringar i landet.

För Innset börjar nyliberalismens historia under mellankrigstiden. Efter ett introduktionskapitel genomför han sin skildring i sex kapitel, i princip kronologiskt ordnade. Kapitel 1 börjar med mellankrigstiden och motsättningen mellan den politiska demokratin, implementerad på nationalstatens nivå, och den globala ekonomin: vad den österrikiske liberalen Wilhelm Röpke, viktig under mellankrigstiden, kallade den moderna världens två sfärer, *dominium*, ekonomins och egendomens gränslösa värld, och *imperium*, den politiska världen indelad i nationalstater (s. 46). Allmän rösträtt för män och kvinnor infördes i Norge 1913 och arbetarrörelsen arbetade inom det nya demokratiskt parlamentariska systemet för att upprätta en styrning av ekonomin, med användning av nationalstaten, medan nyliberaler som Trygve Hoff argumenterade att ekonomisk planering var omöjlig. Denna dikotomi löper som en röd tråd i Innsets hela bok: en pendelrörelse mellan socialdemokratins nationalstatliga projekt för en planerad och reglerad samhällsekonomi, och nyliberalernas projekt för att öka marknadernas betydelse i samhället.

Efter kapitel 1, som både inleder kronologiskt och implicit formulerar bokens analytiska ramverk, följer kapitel 2 om efterkrigstiden, som Innset

betecknar som en "socialdemokratisk ordning" (s. 51). I kapitlet får vi lära oss en del om regeringarnas politik under efterkrigstiden men också mycket om ekonomiprofessorn Ragnar Frisch, verksam vid universitetet i Oslo och förespråkare av ett makroekonomiskt, kvantitativt tillvägagångssätt inte helt olik 1930-talets Stockholmskola, med tilltro till statlig planering av ekonomin. I kapitlet skildras också nyliberalernas organisering, med grundandet av det internationella Mont Pelerin Society 1947 som symbolisk startpunkt, och i Norge stiftelsen Libertas, grundad några månader senare och därefter med fullt sjå med att bekämpa prisregleringar och ekonomisk planhushållning.

Kapitel 3 handlar om den korta men intensiva tid av politisk radikalisering som inleddes med märkesåret 1968, och vars antiauktoritära stämningar "bidro til å undergrave noe av den kollektivismen den sosialdemokratiske samfunnsordenen var tuftet på" (s. 79). Samtidigt stärktes på 1970-talet marknadsliberala tendenser inom nationalekonomin, och framställningen går sömlöst över till kapitel 4 som handlar om den politiska hanteringen av 1970-talets ekonomiska kris. I 1970-talets mitt fortsatte norska regeringar att föra en interventionistisk politik av socialdemokratiskt märke, med stora utlägg på industriutredning och subsidier till företagen som kompensation för alltför generösa löneuppgörelser, i sin tur påeldade av 1970-talets radikalism. Vändningen i Norges ekonomiska politik kom åren 1977–1978, menar Innset: tilltron till planhushållning och keynesiansk konjunkturpolitik hade malts ner av en kombination av krisens seghet, där prövade åtgärder inte verkade bita, de stora kostnaderna för politiken, och en "styrings-tretthet" hos de ekonomer och tjänstemän som administrerade politiken, och som nu tappade tron på sina egna policy-verktyg. Kapitel 5 handlar om 1980-talet, med avregleringar av finanssektorn och bostadssektorn i centrum, och en period då Arbeiderpartiet enligt Innset tappade tilltron till den typ av ekonomisk politik de tidigare förespråkade. Kapitel 6 handlar om 1990- och 2000-talen och flyttar perspektivet från den ekonomiska politiken till styrningen av den offentliga sektorn, med privatiseringar och omregleringar i viktiga sektorer som elektricitet, telekom och sjukvård.

Boken avslutas med ett efterord under rubriken "Kan man styre økonomien?", som ganska ofokuserat diskuterar stora frågor om marknadsreformernas drivkrafter, globaliseringen, och relationen mellan marknad och demokrati, utan att egentligen komma särskilt långt. Värdet i *Markedsvendingen* ligger inte i detta kapitel, utan i den insiktsfulla löpande framställningen. Jag hade gärna sett fördjupningar på en rad ställen, som i de högingressanta men förtätade resonemangen om sambanden mellan 68-radikalismen och nyliberalismen, och i de intelligenta betraktelserna om hur norska historiker formulerat olika perspektiv på nyliberalismen som frigörelse och som erode-

ring av samhälleliga solidariteter. Än mer hade jag velat se en mer systematisk diskussion av den politiska förändringens drivkrafter och en jämförelse mellan nyliberalismens genomslag i politiken och andra politiska skiften: vilken betydelse för den politiska förändringen spelar olika faktorer som intellektuella, tankesmedjor och idéer i förhållande till ekonomiska intressen, statlig byråkrati och politiska partier? Innset håller sig nära nyliberalismen som tema, och jag tror att ett jämförande perspektiv på andra politiska skiften hade kunnat ge mer precision i resonemangen om utvecklingens drivkrafter. Mina invändningar är dock önskemål om mer – mer fördjupningar, mer bredd och paralleller – och ska inte tas som en kritik av den bok som Innset faktiskt skrivet, som är höggradigt intressant och tankeväckande.

Lunds universitet

ERIK BENGTSOON